

BRIEF VAN SIMON

Brief van Hof ter Saksen

Beveren, orangerie, december 2024

Beste,

De herfst trakteert ons op een groot kleurenspektakel: het vallen van het blad. Maar waarom vallen de bladeren van de bomen? De dans wordt ingezet door de temperatuur. Bomen nemen water op langs hun wortels en verdampen het langs hun bladeren. Bij koude kan er minder water opgenomen worden. Mocht de verdamping gewoon doorgaan dan ontstaat er een onevenwicht en zou de boom uitdrogen. Daarom laat de boom zijn bladeren vallen.

Hoe gaat dat in zijn werk? Dat is weerom een evenwichtsspel tussen hormonale stoffen met de temperatuur en de daglengte als spelverdelers. Alles draait om een kurklaagje tussen de bladsteel en de tak. Elk blad dat valt is voor de boom een wondje dat moet gedicht worden met een kurklaagje. Het vormen van dat kurklaagje gebeurt gans het jaar door onder invloed van abscisinezuur. Dit wordt in evenwicht gehouden of tegengewerkt door auxine dat in het blad wordt aangemaakt. Bij lagere temperaturen en kortere daglengte wordt de aanmaak van auxines afgeremd en kan het kurklaagje groeien, tot wind en regen het blad meenemen. In de zomer wordt ook abscisinezuur gemaakt door de afbraak van caroteen uit bladgroenkorrels en dan valt er ook al eens een oud blad...

De bladval laat ons de ware gestalte zien van een boom die in de zomer verborgen zit in een droom van bladeren. Met gestalte bedoelen we dan het Duitse 'Gestalt': een gestructureerd geheel van eigenschappen waarbij het geheel meer is dan de optelling van de delen.

Dat zien we al in de wijze waarop de bomen hun bladeren verliezen: pruimelaars geven er al laat in de zomer de brui aan. Canadapopulieren lossen alles maar laten de jonge topscheuten

nog bebladerd. Ook jonge berken maken witte kaarsjes met een groengeel vlammetje van bladeren in de top. Linden starten dan weer eerst bovenaan. Knotwilgen doen het van binnen naar buiten. En essen gooien er plots alles af. Haagbeuken en beuken behouden een deel van hun verdorde bladeren die ze pas lossen in de lente. Dan zijn er nog de bezadigde soorten die eerst netjes verkleuren van goudgeel tot rood: esdoorn, beuk, eik, amberboom... Tot diegenen die er een hekel aan hebben: laurier, taxus, liguster, hulst; die hebben er wat anders op gevonden. Dan zijn er nog zij die het gans het jaar onmerkbaar doen: naaldbomen, behalve de lork en moerascypres. En tenslotte sommige exoten die helemaal niet aan opgeven denken, tot de vorst er een veeg over geeft! Je zal wellicht opwerpen: ja dat zijn cultureel bepaalde eigenschappen die toch hun grond vinden in verbanden tussen moleculen, hormonen, enz., gans de winkel aan 'wetenschappelijke' termen. Juist, maar kunnen we ons als mens verhouden tot de natuur zonder te zingen over wat er in ons hart opkomt bij het beleven van de natuur? Toen Orpheus zong, hielden de bladeren van de bomen op met ruisen. Kunnen wij ook ophouden met analyseren als de bomen ruisen? En is hetgeen dat dan ontstaat in een bezielde mens dan minder waard dan een wetenschappelijke verklaring? Wie zou er kunnen leven zonder de materiële geschenken - hout, zaden en vruchten - en de geestelijke geschenken - schoonheid, vreugde, weemoed - van de bomen?

Ja, zo zag een dichter ooit een boom:

Je zal er zijn wanneer ik er niet meer ben.

Je takken droegen mijn herinneringen en dromen,

je bladeren fluisterden duizendmaal

hoe ik de aarde liefhad.

Daarom wil ik je omarmen

en je silhouet koesteren in mijn hart.

Niet overtuigd? Luister dan hoe Xerxes de plataan bezingt in Händels opera: Tedere en mooie bladeren van mijn geliefde plataan... nooit was een schaduw van een plant dierbaarder en mooier of zoeter. Ombra mai fu... één van de beroemdste liefdesliederen.

Lieve groeten, Simon